

გიორგი სესიაშვილის ევროპული სამხატვრო გამოცდილება და თბილისის სამხატვრო აკადემიაში სწავლის პერიოდი

სოფიო პაპინაშვილი

საკვანძო სიტყვები: გიორგი სესიაშვილი, გრაფიკა, ჟენევა, პარიზი, ევროპული გამოცდილება, „ჟენევიური ესკიზები“, კუბისტური მხატვრობა, აფრიკული ნიღბების გავლენა, ქართველი თავადები, ყოფითი სიუჟეტები.

სურვილი, შემესწავლა მოქანდაკისა და მხატვრის, გიორგი სესიაშვილის შემოქმედება, გაჩნდა მას შემდეგ, რაც აღმოვაჩინე მის მიერ შესრულებული შიშველი სხეულის მცირე სკულპტურული ფიგურები. მოქანდაკის ოჯახში დაცული უდიდესი კოლექციის მოძიებით კი მეტად საინტერესო და მნიშვნელოვან ინფორმაციას მივაკვლიე, რაც გიორგი სესიაშვილის პირველ მხატვრულ მცდელობებს, კერძოდ კი, ჟენევის სამხატვრო სასწავლებელში გატარებულ რამდენიმე თვეს უკავშირდება.

გიორგი სესიაშვილი 1912 წელს ფრანგული ენის შესასწავლად შვეიცარიაში, კონკრეტულად კი ჟენევაში მიემგზავრება. იქ, ენის დაუფლებასთან ერთად, მხატვრობაშიც ცდის ბედს. იგი, ჩვენთვის ჯერ-ჯერობით უცნობ ერთ-ერთ კერძო სამხატვრო სასწავლებელში შედის. ჟენევის პერიოდს უკავშირდება სწორედ, მომავალი მოქანდაკის ის გრაფიკული ჩანახატები, რომლებიც სათუთად ინახებოდა გიორგი სესიაშვილის მემკვიდრეთა ოჯახში. მოქანდაკის შემოქმედების შესახებ მეტად მწირი სამეცნიერო ლიტერატურა არსებობს და ისინი ძირითადად მიმოხილვითი ხასიათისაა. მისი სკულპტურული შემოქმედების ზოგადი დახასიათებაა მოცემული შალვა კვასხვაძისა და ვახტანგ ბერიძის პუბლიკაციებში.¹

ასევე, ხელოვნებათმცოდნე ოთარ კაიშაურის დისერტაცია სრულად ეძღვნება გიორგი სესიაშვილის შემოქმედებას. ჩემ მიერ მიკვლეულმა მასალამ დამარწმუნა, რომ გიორგი სესიაშვილის შემოქმედება ძირფესვიან შესწავლას ითხოვს და ამ კონტექსტში,

აუცილებელია ყურადღება მიექცეს შვეიცარიული პერიოდის ნამუშევრების განხილვასაც, როგორც მხატვრის და მოქანდაკის ფორმირების საწყის პერიოდს. მართალია, ამ დროისთვის, ჯერჯერობით, ჩვენთვის უცნობია ვინ იყო მისი პედაგოგი, თუმცა, ერთი რამ ნათელია, მიუხედავად გარკვეული ტექნიკური ხარვეზისა, რაც დამწყები მხატვრისთვის ბუნებრივია, ჩვენ წინაშე გრაფიკული ხელოვნების პროფესიული უნარ-ჩვევების ათვისების საოცარი სურვილი მოწესრიგებულ კომპოზიციურ ნახატში, ხაზის პლასტიკის შეგრძნებასა და ჩრდილ-სინათლის ზომიერ დამუშავებაშია გამოვლენილი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ გრაფიკული ხელოვნება მომავალი მოქანდაკისათვის არამხოლოდ დამხმარე, ესკიზური ჩანახატის ფუნქციის მატარებელი იქნება, არამედ დამოუკიდებელი გრაფიკული ნიმუშის ხასიათსაც შეიძენს. აქედან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ გრაფიკამ გიორგი სესიაშვილის შემოქმედებაში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავა. მოქანდაკის შესახებ არსებულ ისედაც მწირ სამეცნიერო ლიტერატურაში, საერთოდ იგნორირებულია მხატვრისა და მოქანდაკის შემოქმედების ეს მხარე. ავტორები, მათ შორის ქართული ქანდაკების განვითარების ისტორიის მკვლევარი, ხელოვნებათმცოდნე ლელა შანიძე ერთხმად ავითარებენ აზრს, რომ მოქანდაკე გიორგი სესიაშვილის ძირითად თემას მცირე სკულპტურების ძერწვა და ადამიანის დაკუნთული შიშველი სხეულების წარმოჩენა წარმოადგენდა.

გიორგი სესიაშვილის უცხოეთში შესრულებუ-

¹ კვასხვაძე, გიორგი სესიაშვილი, 1962, გვ. 51-53; ბერიძე, გიორგი სესიაშვილი – 100, 1995. გვ. 143-145;

ლი გრაფიკული ნახატები შესაძლებელია თემატურად ორ ჯგუფად დაიყოს, პირველ ჯგუფს შეადგენს სამშობლოს მონატრებით, ერთგვარი ნოსტალგიური განწყობის ქართული სოფლის ყოფითი ჟანრის ჩანახატები. მეორე განსხვავებული შინაარსისაა: ეს არის ერთგვარად, ეროტიკული განცდის ამსახველი სასიყვარულო სცენა. ორივე ჯგუფის ჩანახატებისათვის დამახასიათებელია შესრულების სწრაფი მანერა. ამ თითქოს, ნაცუბათევად ხელის ერთი მოსმით შექმნილ ე.წ. „ჟენევერ ესკიზებში“ გამოკვეთილია ხაზის დომინანტური როლი. მათში, ჰორიზონტალური და ვერტიკალური ურთიერთგადამკვეთი ხაზებით მიღწეულია დაძაბული ხაზოვანი რიტმიკა, ფანქრისა და ტუშის სხვადასხვა ინტენსივობის დაწოლით გამოყენებულია მსხვილი ენერგიული დაშტრიხვა. მიუხედავად იმისა, რომ პირველი ჯგუფის ნახატებში აშკარაა, რომ ახალბედა ავტორი დაუფლებულია სასურათე სიბრტყეზე ხაზის დინამიკურ პლასტიკურ მოძრაობას, მხატვარი არ ცდილობს ნამუშევრის აკადემიურად გამართვას. მას სურს თითქოს დაუსრულებელი, სწრაფი ჩანახატით გარკვეული განწყობა შექმნას. ამაში კი, მას ხელს უწყობს ასასახი გარემოს ფრაგმენტირებულად წარმოჩენა, როდესაც სასურათე სიბრტყეზე დატოვებულია ცარიელი, ფანქრით დაუმუშავებული არეები და მხოლოდ კომპოზიციის ცენტრში გამოსახულია ადამიანთა სახასიათო ტიპაჟი, გამოკვეთილია სხეულის პლასტიკა.

ჟენევაში შესრულებული პირველი ჯგუფის ჩანახატებში გადმოცემულია თავადების ყოველდღიური ყოფა, ძირითადად, სმა-ჭამა და დროსტარება. ასეთია რამდენიმე უსათაურო ნამუშევარი, მაგალითად, „ქართველი თავადების შესვენება“ (სურ. 1) და „მოდი ერთი შენც დაგვლოცე“ (სურ. 2). ასევე, ერთ-ერთ ჩანახატზე (სურ. 3) სადღაც მის მეხსიერებაში ადევნებული ქართველი ჯარისკაცის გამოსახულებაა. შესაძლოა, ეს შემადგენელ ბორცვზე მდგომი, თოფ-მომარჯვებული მესაზღვრე იყოს, რომელიც არემა-რეს ზვერაგვს. ჯარისკაცი სპეციალური ეკიპირებით, ჩვენგან სამ-მეოთხედ ბრუნშია მოცემული. სხეულსა და სანახევროდ გამოჩენილ სახესაც ქართული იერი დაკრავს. ბორცვზე საბრძოლო შემართებით მდგომი მარტოდმყოფი ჯარისკაცის გარემო, მხატვარს

რამდენიმე სწრაფი ხაზით აქვს შემოფარგლული, ხოლო ნიადაგზე ჩრდილის სახით დატანილია სხეულისა და იარაღის მცირე ზომის გამოსახულება. ეს მინიმალისტური შტრიხებიც კი კარგად გადმოსცემს პერსპექტივის ილუზიას და პროპორციის სისწორეშიც გვარწმუნებს. უდავოა, რომ დამწყებ ხელოვანს, ამ დროისთვის რეალისტური მხატვრობის პრინციპების გარკვეული ცოდნა უკვე ჰქონდა. ამ ჯგუფის ნახატებში ხაზგასმული ქართული ნარატივი, ქართული ნაციონალური ნიშნების გამოკვეთა, უცხოეთში მყოფი მხატვრის სამშობლოსადმი ნოსტალგიაზე მეტყველებს. სავარაუდოდ, ახალბედა მხატვრისთვის მეხსიერებაში ნათლად ჩარჩენილი ქართული ყოფის სცენების გადმოცემაც უფრო მარტივი იქნებოდა. ამ მხრივ, ფსიქოლოგიური დახასიათების გადმოცემისა და ტიპური სახის დაფიქსირების საინტერესო მაგალითს წარმოადგენს, ქართველი გლეხიაცის პორტრეტული გრაფიკული ჩანახატი „მოხუცი დოქით ხელში“ (სურ. 4).

გიორგი სესიაშვილი მთელი თავისი შემოქმედების განმავლობაში გატაცებული იყო ადამიანთა პლასტიკის ასახვით, მათი სხეულების დინამიკაში წარმოდგენით. როგორი გასაკვირიც არ უნდა იყოს, ორი საპირისპირო სქესის ურთიერთობა და ეროტიზმი მის გრაფიკულ შემოქმედებაშიც იჩენს თავს. ამჯერად, მის უადრეს, გრაფიკულ ნახატს „ცდუნება“ (სურ. 5) განვიხილავთ, რომელიც 1912 წელს, სწორედ ჟენევაში ყოფნისას შეასრულა.

მდელოზე წამოწოლილი შიშველი ქალი, რომელიც თავით მარცხენა ხელს ეყრდნობა, მშვიდად და აუღელვებლად უყურებს მის წინაშე მდგომ შიშველ მამაკაცს ყვავილით ხელში. ნახატი, ჩემი აზრით, ქალისა და მამაკაცის ეროტიკული ურთიერთობის ჟინსაც აღწერს, რომელიც შესაძლოა მის სურვილებთანაც იყოს დაკავშირებული, მეორე მხრივ, სრულად ვერ გამოვრიცხავ ავტორის ქვეცნობიერში დაღეიქილ ინფორმაციას ედემის ბაღში მომხდარი ცდუნების ფაქტის შესახებ. თუ ჩავთვლით, რომ ნახატი გარკვეული თვალსაზრისით, შესაძლოა, ევას ცდუნებას აღნიშნავდეს, მაშინ საინტერესო არის ის, რომ მის წინაშე მაცდუნებელი არა გველია, არამედ რქიანი და მოგრძო სახის წვეროსანი მამაკაცი².

2 მხატვარი მამაკაცს თხის ფორმის წვერით ხატავს. რქიანი, ავხორცი არსება კი ბერძნულ მითოლოგიაში სატირია, რომელიც

რელიგიური თემის ასახვის ამრს მივითარებს აღწერილი გარემო (მოქმედება ხდება ბუნებაში, მდელზე და არა ინტერიერში). ხეების მხოლოდ ტანი ჩანს და ტოტები სასურათე სიბრტყიდან ქრება (ეს მეთოდი XX საუკუნის დასაწყისში იმპრესიონიზმის დამსახურებით უკვე მიღებული და ცნობილი იყო). ერთადერთი ხე, რომელიც დასრულებული და ფოთლოვანია, მამაკაცის გასწვრივ მდებარეობს. შესაძლოა, ამით მინიშნებაც იყოს, რომ მის ხელში არსებული ყვავილი ის ნაყოფია, რომელიც ქალისთვის საცდური აღმოჩნდება. ნახატის ეროტიკული თემის ახსნაც საინტერესოა. ურთიერთობაში აქტიური მამაკაცია და ყვავილის მიწოდებასთან ერთად, სხეულითაც გადახრილია მისკენ, მარცხენა ხელით კი მიწას ეყრდნობა. ზურგით წარმოდგენილი მამაკაცის სხეული ანატომიური სიზუსტით არის შესრულებული, პროპორციებიც დაცულია და კუნთოვანი სისტემა - გამოკვეთილი. ამ დეტალებში მხატვრობის პრინციპების ცოდნა კარგად ჩანს. ქალი, ამ შემთხვევაში, პასიურია, რადგან ის არ ჩქარობს მისთვის ყვავილის გამორთმევას და თითქოს, აკვირდება სიტუაციას. არ არის გამორიცხული, რომ ნამუშევრის ამ რაკურსით განხილვისას საქმე ეხებოდეს მხატვრის პირად სიმპათიებს, რასაც აძლიერებს ქალის მარჯვენა მკერდზე აღბეჭდილი ასო-ბგერა „ნ“ და, შესაძლოა, მასში მისი სიყვარულის ობიექტი მოიაზრებოდეს. მხატვრული ანალიზისთვის უნდა გავიხსენოთ 1900-1910-იანი წლების ევროპული მხატვრული ტენდენციები - „არნუოვოს“, იგივე მოდერნის სტილი და მისთვის დამახასიათებელი გროტესკული სახეები, რქიანი და ავბორცნიანი სხეულები, რაც იმ პერიოდში ევროპული მხატვრობის ერთ-ერთი გამორჩეული კომპონენტი იყო. მამაკაცის მსგავსი გარეგნული ნიშნებიც ამას მიგვითითებს.

გიორგი სესიაშვილი იყო მხატვარი, რომელსაც თბილისში მხატვრობასთან კავშირი საერთოდ არ ჰქონია და მხოლოდ ჟენევაში ეზიარა პირველად თა-

ნამედროვე ხელოვნებას. საინტერესოა, იცნობდა თუ არა ის ახალ მხატვრულ ტენდენციებს, ან განიცდიდა თუ არა ვინმეს მხატვრულ გავლენას ამ კონკრეტულ ნახატზე მუშაობისას. სამწუხაროდ, დასაბუთებით პასუხის გაცემა გავიჭირდება, სანამ სრულად არ შეისწავლება მისი ევროპაში სწავლის ისტორია. ამ ნამუშევრით კიდევ ერთხელ დასტურდება, რომ ქართველი მხატვრები, რომლებიც 1910-იანი წლებიდან მოყოლებული სასწავლებლად ევროპაში მიდიოდნენ, ითვისებდნენ ხელოვნების ისტორიაში იქ არსებულ თანამედროვე მხატვრულ გამოწვევებს.³

ჟენევის პერიოდის ნახატებს შორის, ეს არის თემა, რომელსაც განვითარება, მოგვიანებით, საბჭოთა იდეოლოგიის ზეობის ხანაში ექნება, ოღონდ ფარულად და განსხვავებული სახით. ამ ეროტიკული ჟანრის ნაწარმოებებს, მოქანდაკე და მხატვარი გიორგი სესიაშვილი, რასაკვირველია, არ გამოუენდა.⁴

ჟენევის შემდგომ, მომდევნო ეტაპი, რომელიც გიორგი სესიაშვილის მხატვრულ წვრთნას უკავშირდება, პარიზული პერიოდია. როგორც მკვლევარი შალვა კვასხვაძე გვაუწყებს, პარიზში მან პირველი მცირე სკულპტურა ჩამოასხა, თუმცა, სამწუხაროდ დიდხანს ვერ გაჩერდა სავალდებულო სამხედრო სამსახურის გამო. პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ, ევროპაში წასვლას სესიაშვილი დამოუკიდებლად ველარ მოახერხებდა პოლიტიკური მდგომარეობიდან გამომდინარე, მაგრამ ხელოვანისთვის მეტად მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა იაკობ ნიკოლაძესთან შეხვედრა. იმ დროისთვის საქართველოში ქანდაკების ინტერესი ბევრ ახალგაზრდას არ ჰქონია. გიორგი სესიაშვილისთვის კი პროფესიონალ მოქანდაკესთან მუშაობას დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. შრომისმოყვარე და ენთუზიამით სავსე მხატვრის პროფესიული განვითარების მესამე ხაზი უკვე თბილისთან არის მჭიდროდ დაკავშირებული. იაკობ ნიკოლაძეს გიორგი სესიაშვილი თავის სახელოსნოში მიუყვანია და უთქვამს: „აი, ასპარეზი და რაც გინდა ის აკეთე, იმუშავეო“.⁵

ღმერთ დიონისეს ახლდა თან.

3 მსგავსი მაგალითები, რომლებიც საქართველოს გასაბჭოებამდე ევროპულ ცოდნას ადასტურებს, მართალია არ არის ბევრი, თუმცა მათი მნიშვნელობა ძალიან დიდია ქართული ხელოვნების ისტორიაში. ეს მხატვრები არიან: შალვა ქიქოძე, ლადო გუდიაშვილი, იაკობ ნიკოლაძე, გიგო გაბაშვილი, დავით კაკაბაძე, ელენე ახვლედიანი.

4 გიორგი სესიაშვილის შესრულებული ეროტიკული ნახატების შესახებ ინფორმაცია მომწოდდა მხატვარ დავით გაბაშვილის ქალიშვილმა, ნელი გაბაშვილმა

5 კვასხვაძე, გიორგი სესიაშვილი, 1962, გვ. 53.

კერძო კოლექციაში დაცული გიორგი სესიაშვილის გრაფიკული ნახატები, დაახლოებით, 1917-18 წლებშია შესულებული. ისინი, იაკობ ნიკოლაძის სახელოსნოში შეგირდობის პერიოდს განეკუთვნება. ერთ-ერთი საინტერესო ნახატია (სურ. 6) გეომეტრიული ფორმებით შექმნილი მამაკაცის პორტრეტები. მასში კუბისტური მანერის ათვისების მცდელობაც ჩანს. მამაკაცის სტერეოტიპულ სახეში, რომელიც სასურათე სიბრტყეზე რამდენჯერმე გამეორებული, სავარაუდოდ მოძებნილი მხატვრული სახის დაზუსტების მიზნით, განსაკუთრებით გამოკვეთილია თვალების კვადრატოვანი ფორმა, კუთხეთა წვეროებში გასმული სწორი ხაზით, რაც მის თვალდახუჭულ მდგომარეობას გადმოსცემს. მამაკაცის სახე იყოფა ორ ძირითად ნაწილად: მთლიანი სახის მოხაზულობაში ჩასმულია კიდევ ერთი კონტურით შემოსაზღვრული თვალ-წარბისა და ცხვირის მიდამოები. სახის ყველაზე მეტყველი არეების ამგვარი კონტურული აშკარა დიფერენცირებით გარკვეულწილად ნიღბისებური ეფექტი იქმნება. მსგავსი ტენდენცია შეინიშნება მომდევნო ნახატშიც „ცხენზე ამხედრებული მამაკაცი“. საოცრად დინამიკური სხეული, კუნთოვანი მასები, სხეულის მოძრაობის სიზუსტე და მოქნილობა, მეორე მხრივ, ცხენის პლასტიკური ფორმები მძაფრ დინამიკას ქმნის.

უდავოდ, არქიტექტურული პროექტის სკულპტურულ ნაწილს უნდა ასახავდეს მომდევნო ნახატის (სურ. 7) კომპოზიციური წყობა. იგი, საინტერესოა, როგორც რელიეფური ქანდაკების მოსამზადებელი ესკიზი. ნახატი ორ ძირითად ნაწილად არის წარმოდგენილი, ქვედა ნაწილში სამ კვადრატოვან სივრცეში მდგომი შიშველი მამაკაცი ზიდავს კონსტრუქციას, ზემოთ კი თაღოვან ფორმაში წამოწოლილია ქალი და მამაკაცი. ამ უკანასკნელის სხეულის ფორმები კუთხოვანია, სახის მოხაზულობა კი აფრიკული ქანდაკებებისთვის დამახასიათებელ ნიშნებს გვახსენებს. არ არის გამორიცხული, რომ მხატვარს პარიზში ჰქონოდა ნანახი აფრიკული ნიღბები, რომლებიც იმხანად, დიდ პატივში იყო პარიზის მხატვრულ წრეებში, პარიზში ყოფნის პერიოდში, როგორც ხელოვნებათმცოდნე

შეათმცოდნე შალვა კვასხვაძე აღნიშნავს, გიორგი სესიაშვილი, თურმე კუბისტური ქანდაკების გამოფენებს ხშირად სტუმრობდა.⁶

იაკობ ნიკოლაძესთან გატარებული შეგირდობის პერიოდი, ფრიად ნაყოფიერი აღმოჩნდა გიორგი სესიაშვილისთვის. ამიტომ იყო, რომ თბილისის სამხატვრო აკადემიაში, პრაქტიკულად, იგი პროფესიულად დახელოვნებული შევიდა. თბილისის სამხატვრო აკადემიაში მოხვედრის შემდეგ იცვლება მისი მხატვრული სტილი და ცდილობს დაეუფლოს რეალისტურ ხელოვნებას. ფორმები ხდება მკვრივი და მოცულობითი, მიუხედავად იმისა, რომ შუქ-ჩრდილებს ამ ნამუშევართა უკეთესობაში არ იყენებს. აკადემიაში სწავლის პერიოდი, თითქოს არ გამოირჩევა მრავალფეროვანი სიუჟეტური ქარგით, ხატავს შიშველ სხეულებს სხვადასხვა სიტუაციაში, თუმცა არა ეროტიზმით განმსჭვალულს. აკადემიის დასრულებიდან კი, მის შემოქმედებაში უკვე ნელ-ნელა იჭრება საბჭოთა კულტურულ სივრცეში იძულებით დანერგული სოციალისტური რეალიზმის პრინციპები, თუმცა, არაოფიციალურად, მოქანდაკე კვლავ აგრძელებს შიშველი სხეულების ხატვას, გამოქანდაკებას, ხატავს ეროტიკულ სცენებს, მაგრამ ეს ყოველივე მხოლოდ მის სახელოსნოში დაიდებს ბინას იმ დრომდე, სანამ მის სახელოსნოსაც არ გაქურდავენ.

გიორგი სესიაშვილის მხატვრობის ადრეული ეტაპის განხილვისას, ჩემთვის ნათელი გახდა, რომ იმ რთულ პერიოდში, სოცრეალიზმის ზეობის ხანაში, მომუშავე ხელოვანს სოციალური ნამუშევრების შექმნა აუცილობლად მოუწევდა. ამის გამო კი, ამ საინტერესო შემოქმედის სახელი სამუდამოდ „სოცრეალისტად“ დარჩა. ვიმედოვნებ, რომ აღნიშნული პუბლიკაციაც დიდ როლს შეასრულებს გიორგი სესიაშვილის მხატვრული მნიშვნელობის რეაბილიტაციის საქმეში. იმის დასტურად, რომ მხატვარი სრულად არ იზიარებდა სოციალისტური რეალიზმის მიდგომებს პოლიტიკასა თუ მხატვრობაში, მიუთითებს 1981 წელს მის მიერ შესრულებული გრაფიკული ჩანახატი „ისტორიულ ორმოში“ (სურ. 8. მისი რამდენიმე ვარიანტი ინახება ოჯახში). ამ საოცრად მწყობრ

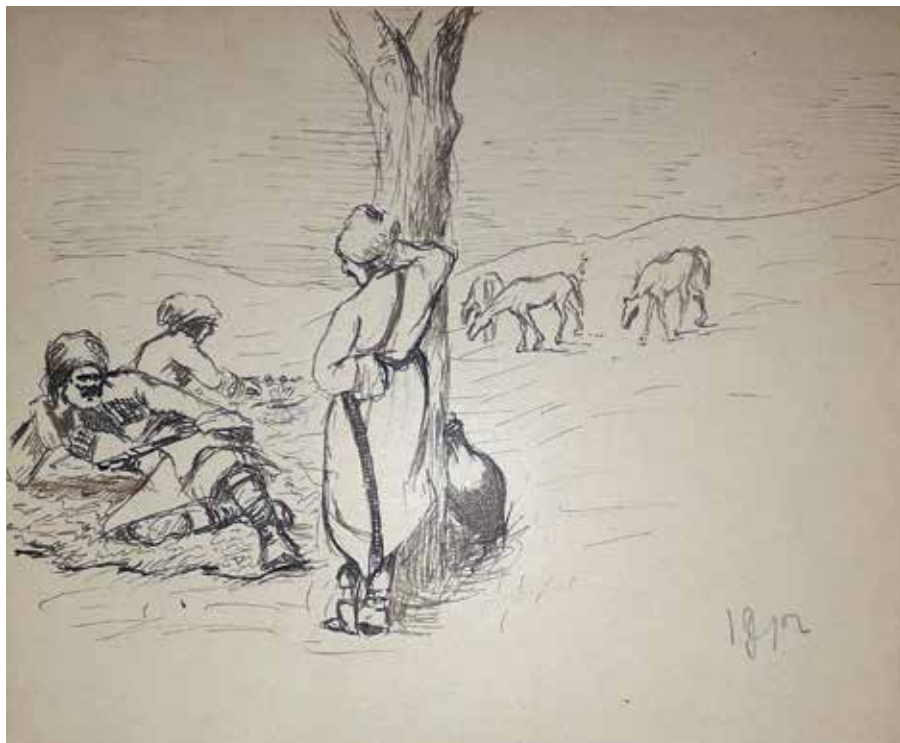
6 ამ ინფორმაციას გვაწვდის ხელოვნებათმცოდნე შალვა კვასხვაძე და სტატიაში აღნიშნავს, რომ კუბისტური ქანდაკებების ხილვისას ქართველი მხატვარი პროტესტის გრძნობით განიმსჭვალა ამ შემარცხენ ფრთის მიმართ. თუმცა, თუ გავითვალისწინებთ სტატიის გამოქვეყნების პერიოდს, არ უნდა გამოირიცხოს, რომ ეს მოსაზრება სოციალისტური მოთხოვნების გამო იყოს პუბლიკაციაში ჩართული. გიორგი სესიაშვილის აღნიშნული ნახატი, ვფიქრობ, ამ მოსაზრების საწინააღმდეგოს ადასტურებს.

ხაზობრივ რიტმულ-ტექტონიკურ მონაცვლეობაზე ღების გამოხატვა სურდა და უნდოდა ეთქვა, რომ ად-
აგებული ნამუშევრით, ვფიქრობ, რომ მას საბჭოთა რე თუ გვიან, ყველა დიქტატორულ რეჟიმს საზოგა-
სისტემისადმი საკუთარი ნეგატიური დამოკიდებუ- დოება „ისტორიულ სანაგვეზე“ მოისვრის.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- ბერიძე, ვ. გიორგი სესიაშვილი - 100: [თანამედროვე ქართული ქანდაკების ერთ-ერთი ფუძემდებელი. ცხოვრება და შემოქმედება] ხელოვნება, თბილისი, 1995. #1-3, გვ. 143-145.
- კაიშაური ო., მრავალმხრივი შემოქმედი: [გიორგი სესიაშვილის პორტრეტები და ძეგლთა პროექტები], საბჭოთა ხელოვნება, 1963, N#10, გვ. 72-78.
- კაიშაური ო., მრავალმხრივი შემოქმედი: [გიორგი სესიაშვილის ნამუშევრები ბარელიეფში. წერილი მეორე], საბჭოთა ხელოვნება, 1964, #7, გვ. 37-41.
- კვასხვაძე შ. გიორგი სესიაშვილი: [მოქანაკის შემოქმედებითი პორტრეტი], საბჭოთა ხელოვნება, 1962, #11, გვ. 51-53.
- მასხარაშვილი, გ. საჭრეთლის ოსტატი: [ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე გ. სესიაშვილი], კომუნისტი, თბილისი, 1968, 24 აპრილი.
- მამალაძე, შ. გიორგი სესიაშვილის ნაწარმოებთა გამოფენა [სახელმწ. სამხატვრო გალერეაში], ლიტერატურული გაზეთი, თბილისი, 1962, 29 ივნისი.
- მოქანდაკე გ. სესიაშვილი, დროშა, 1924, № 12, გვ. 29.
- პაპინაშვილი, ს. „მოქანდაკე გიორგი სესიაშვილის შემოქმედების დღემდე უცნობი არტიფაქტები“, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია - „კულტურა და ხელოვნება თანამედროვეობის კონტექსტში“, კონფერენციის მასალები, 19-20 ოქტომბერი, ბათუმი, 2019. გვ. 87-90.
- საქართველოს სსრ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე გიორგი სესიაშვილი: კატალოგი. საქ. სსრ კულტ. სამინისტრო, საქ. სსრ მხატვართა კავშირი, საქ. სახელმწ. სურათების გალერეა. თბ., 1962.
- ტვილდიანი, თ. გიორგი სესიაშვილის შემოქმედება, ქართული სახვითი და დეკორატიული გამოყენებითი ხელოვნება: კრებული/თბილისის სამხატვრო აკადემია, თბილისი, 1985, გვ. 52-55.
- შანიძე, ლ. ქართული საბჭოთა ქანდაკება, თბილისი, მეცნიერება, 1975.
- Беридзе В., Езерская Н., Искусство Советской Грузии 1921-1970, М., 1975.
- Кайшаури, О.Л. К истории грузинской советской скульптуры : (жизнь и творчество Георгия Сесиашвили): Автореф. Тбилиси, 1965.

1. გიორგი სესიაშვილი.
პარტველი თავადების
შესვენება. 1912.
GIORGI SESIASHVILI. GEORGIAN
NOBLESAT BREAK. 1912.

2. გიორგი სესიაშვილი. მოდი
ერთი ჭინჯი დაგვლოცე. 1912.
GIORGI SESIASHVILI. COME AND
DRINK TO OUR HEALTH. 1912.

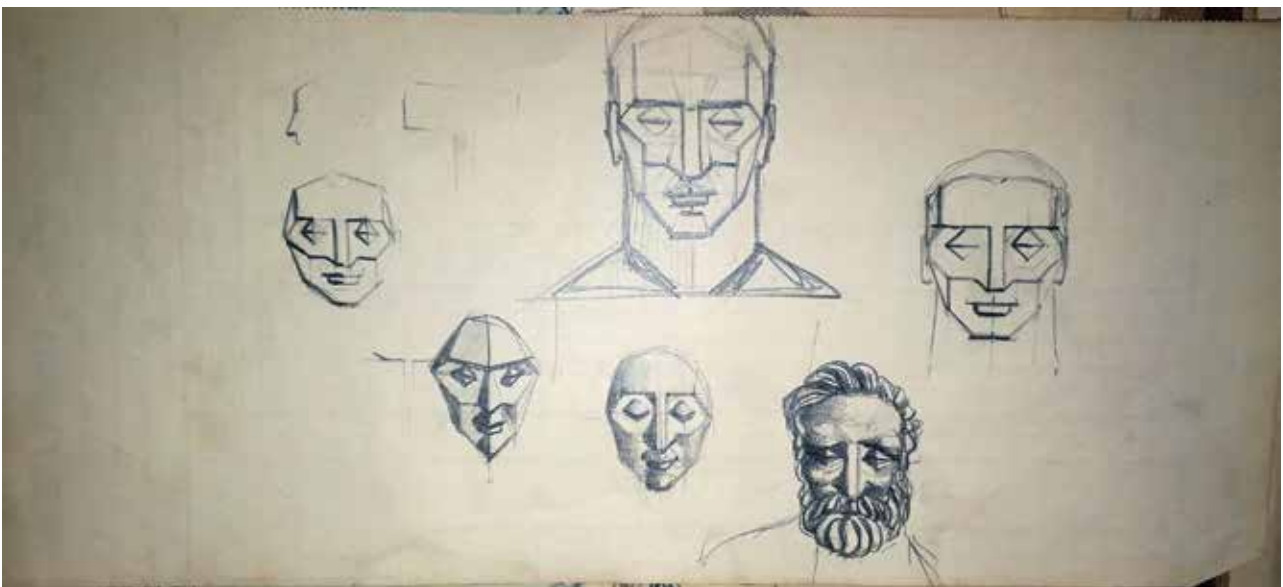
3. გიორგი სესიაშვილი. ჯარისკაცი. 1912.
GIORGI SESIASHVILI. SOLDIER. 1912.

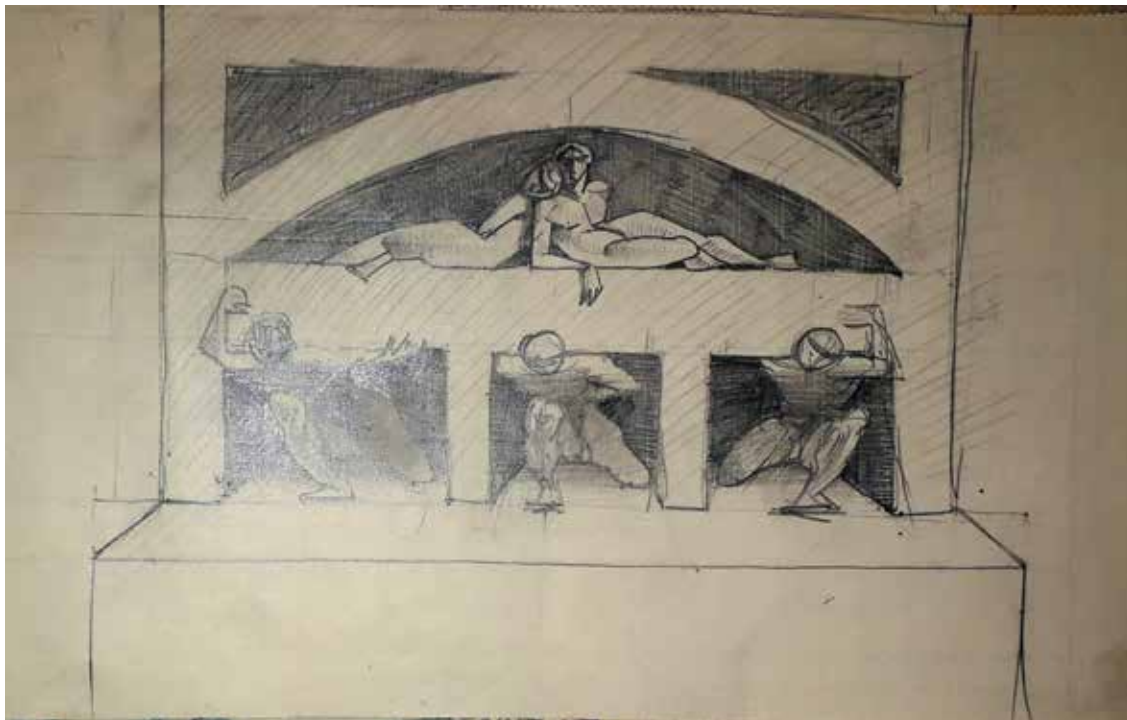
4. გიორგი სესიაშვილი. მოხუცი დოქით ხელში. 1912.
GIORGI SESIASHVILI. AN OLD MAN WITH A JUG. 1912.

5. გიორგი სესიაშვილი. ცდუნება. 1912.
GIORGI SESIASHVILI. TEMPTATION. 1912.

6. გიორგი სესიაშვილი. პორტრეტული ესკიზები. 1917-1918.
GIORGI SESIASHVILI. PORTRAIT SKETCHES. 1917-1918.

7. გიორგი სესიაშვილი. არქიტექტურულ-სკულპტურული კომპოზიციის ესკიზი. 1917-1918. –
GIORGI SESIASHVILI . ARCHITECTURAL-SCULPTURAL COMPOSITION. 1917-1918.

8. გიორგი სესიაშვილი. ისტორიის ორმოში. 1981.
GIORGI SESIASHVILI . HISTORICAL HOLLOW. 1981.